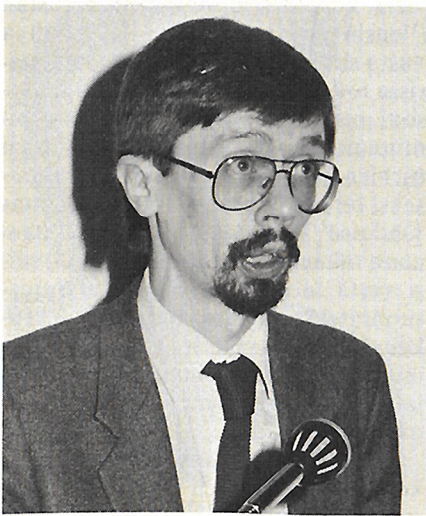

Antti Metsänkylä

Museoiden välinen työnjako toimivaksi

Tässä artikkelissa tutkija Antti Metsänkylä kehittää edelleen Martti Linkolan edellisessä artikkelissa esittämiä ajatuksia. Museoväen toivomaa kulttuurihistoriallisten museoiden dokumentointi- ja tutkimustoiminnan koordinoitua tutkitaan parhaillaan. Tilannetta on kartoitettu mm. museoille kohdistetun kyselyn avulla.

Antti Metsänkylä.

Martti Linkolan edellisessä artikkelissa selostamalla pohjalta syntyi työryhmä, joka rajasi toimintansa museoammatillisesti hoidettuihin kulttuurihistoriallisiin museoihin (joissa siis on alan koulutuksen saanutta henkilökuntaa). Näitä museoita on Suomessa tällä hetkellä kuutisenkymmentä. Kaksi kolmannesta on yleismuseoita ja viimeinen kolmas jollekin alalle erikoistuneita museoita (Tekniikan museon ohella esim. Taideteollisuusmuseo, Lasimuseo, Hotelli- ja ravintolamuseo, Rautatiemuseo jne.). Yleismuseoiden joukossa voidaan erottaa kaksi ryhmää: maakuntamuseot, joilla on tiettyjä alueensa ei-ammattillisiin paikallismuseoihin kohdistuvia veloitteita, joiden hoitamiseen ne saavat lakisääteistä valtionapua, sekä muut kulttuurihistorialliset yleismuseot, tavallisin museoammatillisesti hoidetut

kaupunginmuseot (esim. Espoossa, Raumalla, Pietarsaareissa, Heinolassa, Nurmeksessa, Mikkelissä jne.).

Lähinnä näiden museoiden harjoittaman dokumentointi- ja tutkimustoiminnan työnjakoa ja koordinoitua museoväki oli toivonut. Jotta mahdolliselle työnjaolle saataisiin riittävästi pohjaa, pidettiin tärkeänä po. työryhmän työskentelyssä kuulla näitä museoita laajemminkin kuin vain suoraan tutkimus- ja tallennustoiminnan aihevalintoihin liittyvissä kysymyksissä. Työryhmä katsoi tarvitsevänsä esityksensä pohjaksi mahdollisimman monipuolisesti kentän käytännön museotyön kokemuksia heijastelevan aineiston.

Tämän aineiston hankkimiseksi työryhmä toimeenpani kulttuurihistoriallisille museoille suunnatun kyselyn niiden dokumentointi- ja tutkimustoiminnan tämänhetkisestä tilanteesta, kohteista ja tarpeista. Saadun aineiston perusteella voitiin laatia varsin yksityiskohtainen kartoitus museoiden dokumentointi- ja tutkimustoiminnasta. Kyselyyn vastanneita yleismuseoita pyydettiin tämän jälkeen selvittämään ne aihealat ja -piirit, joihin ne katsoivat tarkoituksenmukaiseksi ruveta erikoistumaan. Vastaukset ovat lähdeaineistona toimeksiannon toisen tehtävän, suositusluontoisen työnjakohdotuksen laatimisen toteuttamisessa. Lopullisen muistionsa museoviraston kollegiolle työryhmä laatii asiantuntijoita kuultuaan.

Työnjakosuositus

Työnjakosuositus tai luonnos sellaiseksi pyritään sisällyttämään muistioon. Luonteeltaan se tähtää museoiden kanssa yhteistyössä tapahtuvaan

jatkokäsittelyyn eikä sellaisenaan ole ”ylhäältäpäin” annettava ohje.

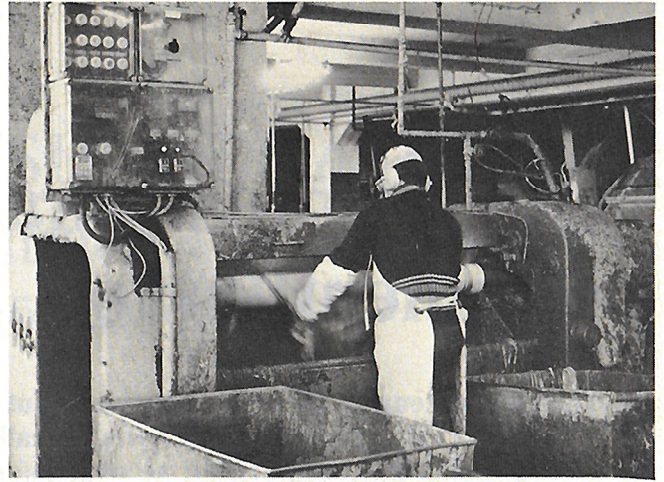
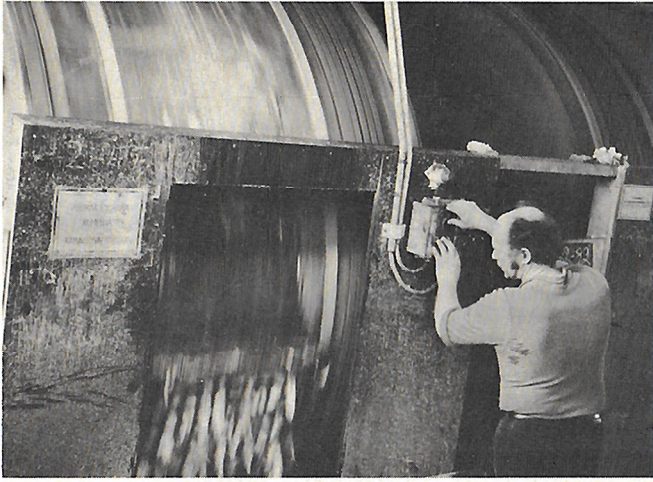
Kysely kattoi kulttuurihistoriallisten museoiden koko toimintakentän. Näin työ ulotettiin hieman laajemmalle kuin alustavissa keskusteluissa oli edellytetty. Toimeksiannon mukaan tehtävänä oli nimittäin museoiden dokumentointi- ja tutkimustoiminnan tämänhetkisen tilanteen kartoittaminen, erityisesti silmällä pitäen lähimenneisyyttä ja nykyä.

Niinpä varsinainen mielenkiinto työssä kohdistuu siihen aikaan, jota tässä epämääräisesti on kutsuttu ’nykyajaksi ja lähimenneisyydeksi’. Ajan rajaaminen jätettäkään tässä syrjään; tyydytään vain toteamaan, että lajimillaankin käsitettynä se rajoittuu teollistuvaan ja teollistuneeseen Suomeen. Tarkastelu koskee siis sitä museotyötä, jonka kohteena olevalla aikakaudella teollisuus valmisti tuotteita ihmisten käyttöön — pienemmässä tai suuremmissa määrässä.

Painopiste siirtymässä teolliseen esineistöön

Teollisesti valmistetun esineistön osuus museoissa vaihtelee suuresti. Suuren kaupungin asukkaiden esineelliseen kulttuuriin keskittyvä museo saa kokoelmiinsa lähinnä vain teollisesti valmistettuja esineitä, kun taas monet maaseudun paikallismuseot kartuttavat kokoelmiaan edelleen pääasiassa vanhan agrariikulttuurin esineistöillä. Painopiste tuntuu kuitenkin olevan selvästi siirtymässä teollisen esineistön suuntaan. Kokoelmissa oleva esineistö kattaa aihepiireiltään kulttuurin koko kentän, mutta sen jakautumassa on epätasaisuuksia. Esimerkiksi kaupan

Kaksi nykyaikaista valokuvadokumenttia ihmisestä työnsä ääressä nahkatehtaassa. Valok. Timo Yliaho 1982, Museovirasto.

ja hallinnon alan esineistö on kokoelmissa suhteellisen heikosti edustettuna. Merkittävimmän osan taas muodostaa asumiseen ja kotitalouteen liittyvä esineistö.

Eräät museot pyrkivät keskittymään oman alueensa teollisuuden tuotteisiin tai alueelle muuten leimallisiin elämäntiloihin liittyvään esineistöön. Tämä tuleekin olemaan ensimmäinen kriteeri tulevaa työnjakomallia hahmoteltaessa.

Teollisesti valmistetun esineistön ohella myös itse teollisuus kokonaisuutena on merkittävä osa-alue museoiden harjoittamassa nykyajan ja lähimenneisyyden tutkimuksessa. Siinä voidaan erottaa kolme selkeää osa-aluetta. Teollisten ympäristöjen inventointi ja tutkimus ja tekniikan vaiheiden dokumentointi ja tutkimus ovat aihepiirejä, joiden parissa museot ovat jo kohtuullisesti työskennelleet. Tämä ei tarkoita sitä, että kumpikaan aihepiireistä olisi mitenkään ”valmis” tai voisi koskaan sellaiseksi tulla.

Kumpaankin liittyvät tehtävät toivotavasti päinvastoin täsmentyvät ja selkiintyvät tulevassa työn koordinoimisessa. Tutkimushaara, jota kansainvälisessä kielenkäytössä on kutsuttu mm. työelämäntutkimukseksi (arbetsliv, working life, Arbeitsleben) on toistaiseksi ollut vähemmän edustettuna museoidemme tutkimussuunnitelmissa. Kahteen edelliseen nivoutuen se kuitenkin muodostaa tärkeän osan teollisuuden museaalisisenkin dokumentoinnissa.

Ihminen työympäristössään

Työelämä tutkimus on se osa teollisuuden tutkimusta, jossa otetaan huomioon inhimillinen puoli, siinä tarkastellaan ihmistä työympäristössään. Tutkimus ei luonnollisesti rajoitu pelkkään teolliseen työhön: kansatieteellinen tutkimus on harjoittanut sitä agraarissa työympäristössä jo pitkään, ja teollisessa yhteiskunnassakin se pitää ulottaa kaikille työelämän aloille. Paitsi että siinä tarkastellaan ihmisten tiettyjen työvaiheiden suorittajana,

siinä tarkastellaan myös kokonaisvaltaisesti ihmisen olemista ja toimintaa työpaikalla. Teollisen työelämän tutkimuksesta on lisäksi helppo tarvittaessa laajentaa tutkimusteemaa työväen elämän muidenkin osa-alueiden, asumisen ja vapaa-ajan tutkimukseen. Työelämän ja yleensä työväen tutkimusta lähinnä kansatieteelliseltä kannalta on Suomessa tähän asti eniten harjoittanut Turun yliopiston kansatieteen laitos. Laitos aloitti tämän tutkimuksen 1960-luvun alussa ja on tähän mennessä koonnut huomattavan määrän aineistoa lähes kaikilta teollisuuden aloilta. Museoista työelämän tutkimusta ovat harjoittaneet lähinnä eräät maakuntamuseot ja vuodesta 1980 lähtien toiminut museoviraston työväen kulttuuriprojekti.

Näitä kolmea teollisuuden tutkimuksen osa-aluetta tulisi kehittää yhdessä siten, että kaikki teollisuuden alat tulisivat mahdollisimman kattavasti kuulumaan tutkimuksen piiriin. Myös alueellinen kattavuus ja edustavuus on otettava huomioon.

Ihmiä työnsä ääressä räjähdysainetehtaassa. Valok. Pekka Elomaa 1984, Museovirasto.

